

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.178>

УДК 330.1:330.3

О. О. Сімаков,

аспірант, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7618-327X>

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНВЕСТИВАННЯ У ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК

O. Simakov,

Postgraduate student, KROK University

THEORETICAL BASIS OF INVESTING IN TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT

У статті досліджено зміст та економічну сутність інвестицій. Надані визначення поняття «інвестиція» відповідно до уявлень основних представників шкіл економічної думки, починаючи від стародавнього світу і до сучасності. Проведено порівняльний аналіз економічних теорій щодо їх поглядів на визначення ключових джерел створення інвестицій. Проаналізовано визначальні чинники впливу на динаміку інвестування. Зроблено огляд впливу інвестування на економічний розвиток. Продемонстровано роль інвестування у технологічні сектори виробництва. Встановлено, що подолання циклічних кризових явищ в економіці України

може бути вирішено за рахунок зростання долі експорту продукції переробних галузей промисловості із вищою доданою вартістю товарів. В статті наведені основні приклади внутрішнього потенціалу активізації інвестиційного процесу. В результаті розроблено рекомендації з стимулювання інвестиційних процесів через створення фонду технологічного інвестування. Автором рекомендовано наповнення такого фонду з надходження від експортних мит та , ліквідації відшкодування ПДВ сировинного експорту, запровадження прогресивної ставки оподаткування доходів та підвищення податків на високо-маржинальний бізнес, та амністування тіньових доходів. Запропоновано використовувати фонд для стимулювання технологічного виробництва та експорту. Для запуску процесу інвестування технологічних секторів економіки України наголошується на необхідності відновлення ефективності роботи механізму монетарної трансмісії, збільшення ролі критерію локалізації у державних закупках, активного використання можливостей доступу до преміального ринку ЄС через ефект «діагональної кумуляції», створення незалежної неурядової організації із «діагностики» української економіки, використання механізму емісії криптовалют під проєкти технологічного інвестування економіки. Розглянуто можливості подальших досліджень даної тематики в напрямку вивчення мультиплікативних ефектів високотехнологічних галузей, аналізу стратегій розвитку високотехнологічних галузей в Україні та інших країнах світу та імплементації механізму інвестування серед підприємств бізнес-середовища України.

The article examines economic essence of investment. Different definitions of term “investment” are described according to interpretations of main schools of economic thought, from the ancient time to the present day. A comprehensive analysis of the views of economic theories was carried out to determine the key sources of investment. The article conveys the main factors influencing investment dynamics. An overview of the main effects on economic development is made. The role of investment in the technology and manufacturing sectors is demonstrated. It has been established that the reduction of cyclical crises in the economy of Ukraine can be attributed to the increase in the share of exports of processed and industrial products. In this regard, the main components of internal underutilized investment potential are analyzed. As a result, recommendations were developed for

stimulating investment processes through the creation of a technology investment fund. The author recommended the expansion of such a fund from the proceeds derived from export duties on commodities with a low degree of processing, gradual elimination of the VAT compensation for raw materials exports, the introduction of a progressive rate of taxation of income, progressive taxes on high-margin business, and amnesty of shadow incomes. Usage of the fund is suggested for the promotion of technological production and export. To launch the process of investment in the technological sectors of the economy of Ukraine, it is recommended to enable monetary transmission mechanism, increase the role of the localization criteria in government procurement, access the premium EU market through the effect of “diagonal cumulation”, and use the mechanism of cryptocurrencies issue for projects of technological investment in the economy. Additionally, it is suggested to create an independent non-governmental organization for “diagnostics” of the Ukrainian economics. Possible further research on this topic is in studying the multiplication effect of high-tech industries on the economy, analyzing the strategy for the development of high-tech industries in Ukraine and other countries around the world and practical implementation of the investment mechanism among Ukrainian businesses.

Ключові слова: *інвестиції, теорії інвестування, класифікація інвестицій, суб'єкти та об'єкти інвестування, інвестиційна діяльність, інвестиційний потенціал, інвестиційний механізм, монетарна трансмісія, державне стимулювання інвестицій у технологічний розвиток.*

Keywords: *investment, investment theory, investment classification, investment activity, investment potential, investment mechanism, monetary transmission, government stimulation of investment in technological development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. З моменту ухвалення в 2019 році стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності і до сьогоднішнього дня, частка експорту високотехнологічних секторів продовжує зменшуватись і становить 5% від загального експорту промисловості України, а в період з 2012 по 2021 рік скоротилася вдвічі – до 1,28 млрд. доларів США, що становило у 18

разів менше, аніж така частка у Польщі, або в 6 разів менше аніж у Словаччині чи Румунії [8, с. 1]. Під дією факторів, які спричинені військовою агресією, значно ускладнена діяльність з інвестування розвитку, заснованого на інноваціях. Це зумовлює потребу розробки системної державної політики, яка би протидіяла цим кризовим явищам. Одним з важливих державних важелів впливу є інструменти макроекономічного регулювання, до яких відносимо інвестиційний механізм. Даний механізм безпосередньо впливає на економіку, зайнятість, економічне зростання та продуктивність.

З одного боку, в період 2022 – 2025 років спостерігаємо значний приплив інвестиційної допомоги через механізми Ukraine Facility, Ukraine Investment Framework, від міжнародних фінансових організацій тощо. З іншого - відсутність зростання капітальних інвестицій за всіма видами економічної діяльності, а також зменшення прямих іноземних інвестицій [6, с. 1]. Тому, надзвичайно актуальним є дослідження економічної сутності інвестування та теоретико-методологічних засад державної політики, спрямованої на активізацію внутрішніх джерел інвестування у технологічний розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інвестування у технологічний розвиток та інновації присвячували увагу іноземні та українські науковці: Дж. Кейнс, Й. Шумпетер, Р. Солоу, П. Ромер, С. Кузнець, М. Туган-Барановський та інші. Вони не тільки сформували уявлення про те як країни стають багатими, але й про важливість технологій, новацій та людського капіталу в економічному розвитку. Сучасні українські дослідники, наприклад, А. Ставицький, О. Рогач, Т. Васильців, С. Реверчук, О. Вовчак, С. Войтович, Т. Рябоволик та інші розглядали механізми стимулювання інвестиції інструментами монетарної та фіскальної політики, інституційних реформ, аналізують рівень інвестиційної привабливості та ефективність залучення прямих іноземних інвестицій в Україну. Ю. Городніченко, О. Талавера використовують аналіз великих масивів даних та поведінкових факторів. Аналіз наявних досліджень свідчить про доцільність подальшого дослідження внутрішнього потенціалу поживлення інвестування у технологічний розвиток.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розкриття основних теоретичних аспектів щодо інвестування, починаючи зі Стародавнього світу і до сьогодення, у технологічний розвиток, обґрунтування ролі інвестицій в контексті економічного зростання та на цій основі формулювання рекомендацій щодо активізації інвестування та підвищення ефективності впливу інвестиційного механізму на високотехнологічні сектори економіки.

Завданнями статті є аналіз економічної сутності інвестицій відповідно до поглядів основних економічних шкіл, проведення класифікації інвестицій за ключовими критеріями, аналіз інвестиційного потенціалу, пошук внутрішніх джерел залучення інвестиційних ресурсів, аналіз шляхів їх подальшого спрямування у високотехнологічні сектори економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Зазначимо, що перші спроби систематизації економічної думки щодо питання інвестування господарської діяльності почали з'являтися ще в країнах Стародавнього Сходу. Це відбувалося в рамках панування натурального господарства, заснованого на рабовласництві, та за активної участі держави в економічній діяльності [11, с. 18]. Серед найбільш значущих поглядів того часу можна відмітити закони царя Стародавнього Вавилону Хаммурапі, трактат давньоіндійського діяча Каутілії «Артхашастра», стародавній китайський трактат «Ґуань-цзи», закони стародавнього Єгипту [15, с. 31]. Вони розглядали інвестування як важливий інструмент розвитку державної інфраструктури (придбання та іригація земель, побудова захисних стін), релігії (спорудження та утримання храмів) та ремісництва [9, с.54]. Таким чином, вся господарська діяльність, в тому числі інвестування, розглядалися не стільки як інструмент отримання прибутку, а як засіб зміцнення державної влади.

Термін «інвестиція» у сучасному розумінні походить від латинського слова «investire», що є складовим з префіксу *in-* (в/на) та слова *vestis* (одяг/вбрання) та історично відноситься до того періоду, під час якої особа отримувала право володіння землею або посадою [30, с. 855, 2049]. В античні

часи питанням, пов'язаним із сучасним поняттям інвестування, приділяли увагу Аристотель, Ксенофонт, Цицерон, Колумелла та ін. Ксенофонт почав розглядати способи примноження капіталу, наводячи приклад про доцільність купівлі не обробленої та не засадженої землі з метою її подальшої культивування та збільшення первісної вартості. Колумелла навіть наводить приклад розрахунку, який показує вищі прибутки від вкладання грошового капіталу у виноградарство порівняно із розміщенням капіталу у банку [5, с.81-82]. Аристотель доводив виправданість природнього виробництва та споживання, яке спрямоване на задоволення людських потреб. Поняття «інвестування» в сучасному значенні ще не було в обігу, коли Аристотель ввів поняття «хрематистика». Під цим терміном він розумів накопичення багатства внаслідок отримання відсотків на запозичений капітал та пропонував обмежувати таку діяльність як шкідливу [4, с.33-34]. Схожі погляди були у Цицерона, який негативно відносився до вкладення коштів з метою спекулятивного отримання прибутку, а лише сільське господарство чи виготовлення цегли вважав діяльністю, яка достойна аристократії [10, с.27]. Отже, в античні часи формується погляд на сучасне поняття «інвестування» з точки зору отримання прибутку, але на них значним чином відчувається вплив етичних норм, прийнятих за часів Стародавньої Греції.

В період середньовіччя та епоху феодальної подрібненості погляд на накопичення та примноження капіталу знаходиться під впливом моральних догм християнства, яке різко осуджувало лихварську діяльність [7, с.11]. З іншого боку, схоласти, зокрема, Фома Аквінський, синтезували античні та християнські погляди та обґрунтовували можливість отримання прибутку та накопичення багатства з метою його подальшого інвестування задля досягнення доброчесної мети [12, с.34]. Можна відмітити, що в цей час погляди на інвестиційні відносини внаслідок епідемій, війн та релігійні імперативи не зазнали значного розвитку порівняно із часами античності.

Коли в XV-XVII століттях замість слабких феодальних князівств з'являються сильні держави, які починають торгувати одна із одною, то

популярними стають погляди меркантилістів. Вони вважають, що накопичення капіталу у вигляді золота і срібла є основою багатства держави [31, с.16-18]. На думку Т. Мена, торгівля в межах країни лише переміщує багатство з одних рук в інші, а торгівля з іншими країнами призводить до переміщення капіталу з однієї країни в іншу та накопичення, якщо більше експортувати та менше імпортувати. Приплив грошей в країну сприятиме зменшенню відсоткових ставок і спонукатиме до інвестування виробничої діяльності [14, с.449]. Виходячи з цього, меркантилісти обґрунтовували інвестування як інструмент розвитку експорту, мореплавства, експортних мануфактур та великих торгівельних компаній. Таким чином, за часів меркантилістів економічні погляди звільнились від релігійних норм, перетворились на окрему сферу дослідження, а підходи до господарської та інвестиційної діяльності, які вони заклали, широко використовуються і донині.

Ф. Кене ввів в науковий обіг поняття авансів (капіталовкладень), які є максимально близькі сьогоденішньому поняттю інвестицій в капітальні активи. Він розрізняв початкові (основний капітал) та щорічні аванси (оборотний капітал). Як і інші фізіократи джерелом та основним об'єктом інвестування він вважав не торгівлю, а землю та сільське господарство, де створювався чистий прибуток. Крім того, фізіократи говорять про повторне авансування отриманого прибутку для збільшення майбутнього виробництва, чим вводять аналог сучасного поняття «реінвестування» [23, с.172]. Отже, саме за часів фізіократів з'являються перші наукові спроби визначення та класифікації інвестицій залежно від об'єкту вкладення та швидкості обертання, а також обґрунтування повторного інвестування отриманих прибутків.

Проте широке наукове вивчення економічної сутності інвестицій дослідники розпочали за часів класичної школи політичної економії А. Сміта, Д. Рікардо, Ж.Б. Сея, Дж. С. Мілля та ін. Класики розглядали інвестування як головну силу економічного розвитку, яка полягає у процесі перетворення заощаджень в інвестиції через ринковий механізм встановлення процентної ставки [32, с. 286]. Підтвердженням того, що інвестування вважається одним з

ключових параметрів економічного розвитку є те, що навіть деякі класики, наприклад, Дж. Лодердейл та Т. Мальтус допускали можливість держави стимулювати інвестування у промислове виробництво через механізми оподаткування та випуску державних цінних паперів, або будувати інфраструктуру через застосування громадських робіт [3, с.340]. Ф. Бастіа через поняття «гармонійності інтересів» учасників господарського життя показав взаємозв'язок між попитом на товари та попитом на інвестиції [18, с.431]. Т. Мальтус звернув увагу на залежність інвестицій від прибутку та заробітної плати [28, с.185].

В той же час на противагу класикам представники німецької історичної школи та американської школи національної економічної політики (Шпітгоф, Ліст, Вагнер, Кніс, Шмоллер, Гамільтон, Кері) наголошують на необхідності контролю з боку держави за інвестуванням у стратегічні галузі. Вони розглядають інвестування не стільки як результат індивідуального заощадження, а скоріше як інструмент цілеспрямованого розвитку вітчизняних виробників, інфраструктури та освіти [1, с.8-10].

Таким чином, можна констатувати, що ґрунтовне та багатовимірне вивчення інвестування та повноцінна наукова дискусія щодо участі держави у процесі стимулювання інвестицій почала розгортатись у XVIII-XIX століттях серед як серед представників класичної школи, так і в їх спільній дискусії з прихильниками теорій економічного націоналізму. Окремо зазначимо, що подібні дискусії не втрачають свою актуальність і у теперішній час.

Подальші уточнення та розкриття змісту «інвестицій», «інвестування», «інвестиційної діяльності» та ґрунтовні наукові дослідження в цій сфері робили марксисты, маржиналісти та неокласики, кейнсіанці, інституціоналісти, монетаристи, представники теорії неокласичного синтезу, неокейнсіанці, неоінституціоналісти, прихильники теорії поведінкової економіки. Наведемо в таблиці 1 основні сутнісні характеристики інвестицій відповідно до зазначених теорій інвестування.

Таблиця 1. Економічна сутність інвестицій відповідно до основних теорій

Економічна школа	Основні представники	Сутність поняття	Джерело/визначальні фактори	Вплив інвестицій на економіку	Механізм регулювання
Класицизм	А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.Б. Сей, Дж. С. Мілль	Придбання реальних засобів промислового виробництва	Заощадження та додана вартість внаслідок підвищення продуктивності праці/норма прибутку на вкладений капітал	Основне джерело економічного зростання і багатства	Ринковий механізм відсоткової ставки, автоматична рівновага інвестицій і заощаджень
Марксизм	К. Маркс, Ф. Енгельс	Повторне вкладення прибутку в нові виробничі потужності для накопичення максимального обсягу капіталу	Додана вартість, що її створюють робітники/конкурентний ринковий тиск та прибуток інвестора	Експлуатація робітників, криза перевиробництва, надлишкове накопичення капіталу	Заміна приватної власності та ринкового механізму на державну власність та планування
Маржиналізм Неокласицизм Нові теорії економічного зростання	Л. Вальрас, В.Джевонс, М. Міллер, Дж. Хіршлейфер, Л. Гітман, М. Джонк, Р. Лукас, П.Ромер	Вкладення раціональних підприємців в фізичний, людський капітал та технології для максимізації прибутку	Раціональні суб'єкти господарювання/співвідношення граничних доходів та граничних витрат	Економічне зростання через інвестиції в фізичний та людський капітал	Непряме державне втручання, н-д, регулювання розміру субсидій або амортизаційних відрахувань
Кейнсіанство	Дж. М. Кейнс	Частина сукупного попиту, яка витрачається на придбання нових капітальних товарів	«Підприємницьке чуття» економічних суб'єктів/співвідношення граничної ефективності капіталу та відсоткових ставок	Мультиплікативний вплив на ВВП, вплив на зайнятість, зміну бізнес циклів, економічну стабільність	Пряме втручання держави для стимулювання інвестицій, державне споживання, зниження відсоткових ставок
Чиказька школа, монетаризм	М. Фрідмен, К. Бруннер, І. Фішер, А. Мелцер	Інвестиції - це компонент загальних витрат, що залежить від грошової маси	Кількість грошей в обігу / Збільшення грошової маси призводить до зниження відсоткової ставки, що стимулює інвестиційну діяльність	Стабільне збільшення грошової маси (до 5% на рік) спрямовує інвестиції у реальний, а не спекулятивний сектор економіки	Обмежене втручання держави, контроль за грошовою масою. Державні інвестиції підвищують попит на кредитні ресурси і відсоткові ставки зростають.
Інституціоналізм	Дж.Коммонс, В. Мітчелл, У. Ростоу, Дж.Гелбрейт, О. Фаворо, А. Берлі, І. Надлер, С. Чейз	Соціально-економічний процес вкладання ресурсів з метою отримання прибутку в умовах недосконалості інформації	Інституції: політичні, правові, економічні системи, права власності / рівень трансакційних витрат, сила інститутів	Ключовий фактор соціального добробуту, драйвер технологічних інновацій, структурних змін та конкурентоспроможності	Держава як «мета-інститут» має ліквідувати провали ринку, посилювати інститути, покращувати правове та економічне середовище
Теорія економічного розвитку	Й. Шумпетер	Інвестування – це не просто накопичення капіталу, а механізм розвитку та втілення ідей новаторів в реальність через процес фінансування інноваційного підприємництва	Підприємці-новатори (як правило великі компанії), кластери інновацій та банки-кредитори / можливості кредитування, патентний захист, зниження бар'єрів для входу на ринок нових гравців	Джерело «креативного руйнування» та економічної еволюції, інновацій, економічних циклів	Не підтримувати не ефективні підприємства та галузі, а сприяти переміщенню інвестицій від застарілих галузей до новаторів

Продовження таблиці 1.

Економічна школа	Основні представники	Сутність поняття	Джерело/визначальні фактори	Вплив інвестицій на економіку	Механізм регулювання
Неокласичний синтез, Неокейнсіанці	П. Самуельсон, Дж. Хікс, Д. Йоргенсон, Р. Солоу	Інвестиції – це придбання капітальних товарів для виробництва інших товарів в майбутньому	Раціональні суб'єкти господарювання / співвідношення граничної ефективності капіталу та рівня відсоткової ставки	Швидке стимулювання сукупного попиту, створення виробничих потужностей для зростання в довгостроковій перспективі	Автоматична рівновага інвестицій та заощаджень в довгостроковій, державне стимулювання інвестицій в короткостроковій перспективі
Новий неокласичний синтез	М. Вудфорд, Ж. Галі, М. Гудфренд, О. Бланшар, Г. Менк'ю, Дж. Стігліц	Інвестиції – це збільшення основного капіталу з врахуванням майбутньої прибутковості в умовах невизначеності	Раціональні суб'єкти господарювання / відношення граничної ефективності капіталу та рівня відсоткової ставки, коефіцієнт Q Тобіна, стохастичні шоки, витрати коригування, дисбаланс інвестицій та заощаджень	Інвестиції мають вплив на зміну бізнес циклів, є ключовими для довгострокового накопичення капіталу в період технологічних змін	Вплив на інвестування через облікову ставку в короткій перспективі, встановлення рамкових правил амортизації та оподаткування в довгостроковій
Неоінституційний алізм	Дж. Б'юкенен, Р. Коуз, Д. Норт, О. Вільямсон, Е. Остром, Д. Аджемоглу	Інвестиції – не суто «технічне» рішення, а спосіб захисту інтересів вузьких груп, прав власності на активи, або від невиконання ринкового контракту	Формальні і неформальні інституції: соціальні норми та звички, корпоративне управління / інститути, які сприяють зменшенню ризику, економічній та соціальній стабільності, прозорості, довірі до уряду	Необґрунтовані інвестиції під тиском вузьких груп, створення вертикально інтегрованих структур із контролем над критично важливими ресурсами та каналами розподілу, або спільного володіння	Прозоре, стабільне державне регулювання, гнучка податкова політика, низький рівень корупції, інституційна інфраструктура високої якості, інвестування сталого розвитку
Поведінкова економіка	Р. Талер, Д. Канеман, Г. Саймон	Інвестиції – ірраціональні рішення економічних суб'єктів	Надлишкові, або невикористані ресурси / ментальні моделі, емоційні стани: неприйняття втрат, надмірна впевненість, стадна поведінка, ментальний облік, «прив'язка», емоційний розрив (страх, жадібність), попередній досвід, евристика доступності	Поведінкові упередження створюють неефективні вкладення, вплив емоцій та психології на ринкові цикли замість фундаментальних ринкових факторів, перебільшена реакція ринку на нову інформацію	Підвищення фінансової освіченості, встановлення чітких нормативних правил для інвестування з метою їх впорядкування та зменшення ризику, використання сучасних технологій

Джерело: сформовано автором на основі [20, 36, 22, 21, 13, 17, 19, 24, 29, 27]

Серед видатних українських економістів, які досліджували природу інвестування, варто відмітити напрацювання М. Туган-Барановського та С. Кузнеця. М. Туган-Барановський був одним з піонерів ідеї про те, що інвестиції, а не споживання, є основною рушійною силою промислових циклів і

є перетворенням вільного капіталу на продуктивний капітал, або засоби виробництва [16, с.74]. Для опису циклів він використовував аналогію із паровим двигуном, в якому інвестиції – це «пара». Як тільки пара закінчується, то економіці потрібна «зупинка» (криза), щоб запустити процес нагромадження. Ця концепція отримала назву «теорії надлишкового інвестування», коли вільний капітал для інвестування засобів виробництва вичерпується. Він також розрізняв різні механізми коротко- (банківського) до довгострокового (фондового) інвестування. Напрацювання М. Туган-Барановського мали значний вплив на майбутні теорії інвестування, наприклад, на теорію економічного розвитку Й. Шумпетера.

С. Кузнець розглядав термін «інвестиції» як нагромадження капітальних товарів (верстати, будівлі, запаси), яке залежить від схильності до заощадження. Вказав на відмінності в схильності до заощадження у коротко- та довгостроковому періодах. В разі збільшення доходів, економічні суб'єкти збільшують заощадження у короткостроковий період, що формує потенціал до збільшення інвестування. Водночас, при зростанні доходу в довгостроковій перспективі заощадження є відносно стабільними (т.з. «пазл Кузнеця»), що протирічило гіпотезі кейнсіанців [25, с.15]. В роботі «Uses of National Income in Peace and War» Саймон Кузнець також торкається актуального для України питання деградації у військовий час інвестицій у продуктивний капітал цивільної промисловості та інших галузей, які не пов'язані з воєнними витратами.

В дослідженні «Капітал в Американській економіці: формування та фінансування» С. Кузнець емпірично вказав на зменшення частки чистого капіталу у національному продукті [26, с.78-91]. Це також йшло в розріз із загальними уявленнями про збільшення ролі чистого капіталу в процесі економічного зростання, хоча валове нагромадження капіталу, яке включає амортизацію, було відносно стабільним. Він доходить висновку, що інвестований капітальний фонд споживається та застаріває в процесі економічного зростання, а потреба його стимулювання найбільша в періоди

технологічних та структурних змін. Саме застосування довгих економічних циклів для розуміння трендів інвестування, наприклад, таких як міграція капіталу та праці з агросектору в промисловість, стало визначною рисою його дослідження. С. Кузнець у своїх емпіричних дослідженнях звернув увагу на структурну зміну в джерелах фінансування інвестицій з домогосподарств на користь корпоративного та державного секторів економіки.

Як бачимо, природу інвестицій розглядали всі без виключення економічні школи. Інтерпретація сутності інвестицій, їх джерел, впливу на економіку та ролі держави еволюціонувала та залежала від конкретного історичного контексту. Серед українських економістів сучасності, що досліджували інвестування, відмітимо таких: Ю. Городніченко, А. Ставицький, О. Рогач, Т. Васильців, О. Талавера, С. Реверчук, О. Вовчак, С. Войтович, Т. Рябоволик. Вони досліджують способи впливу на інвестиції інструментів фіскальної політики, інфляційних очікувань, інституційних реформ, аналізують рівень інвестиційної привабливості та ефективність залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Законодавство України за юридичною класифікацією «Інвестиції. Капітальні вкладення [код 150170]» налічує понад 1500 документів, які регулюють інвестування, що свідчить про значну увагу та важливість розвитку цього економічного напрямку. Закон України визначає інвестиції як «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [2, с.1]. Відповідно до закону до об'єктів інвестування відносяться кошти, банківські вклади, цінні папери, рухоме та нерухоме майно, права інтелектуальної власності, «ноу-хау», права користування природними та іншими ресурсами.

Суб'єктами інвестування можуть виступати громадяни, державні та недержавні підприємства та установи, асоціації та спілки, громадські організації, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, іноземні інвестори (фізичні, юридичні особи та іноземні держави). Джерелами

фінансування можуть бути власні, або залучені кошти інвесторів, бюджетні кошти, або благодійні внески.

Державне регулювання інвестування полягає у створенні пільгових умов для інвесторів у важливих для суспільства напрямках, надання допомоги у вигляді дотацій, субвенцій, субсидій, державних гарантій, захисту інвестицій та конкуренції, приватизації власності, визначення умов користування природними ресурсами, проведення експертизи інвестиційних проєктів, розміщенні державного замовлення.

На основі аналізу законодавства України наведемо класифікацію інвестицій за основними критеріями:

1. За об'єктами інвестування: матеріальні, нематеріальні, фінансові;
2. За можливістю участі в управлінні: прямі (більше 10% статутного капіталу) та портфельні;
3. За джерелом фінансування: державні, приватні, іноземні, змішані;
4. За терміном: коротко (до 1 року)- та довгострокові;
5. За обсягом: незначні та значні (більше 12 млн дол. США).

Варто відмітити позитивний вплив на покращення інвестиційного середовища таких Законів України, як «Про індустриальні парки», «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями», «Про публічно-приватне партнерство». Вони спрямовані на поживлення приватної інвестиційної діяльності і відіграють важливу роль у допомозі бізнесу із відновленням зруйнованих виробничих потужностей, релокацією виробництва у більш безпечні регіони, участі приватних інвесторів в інвестуванні об'єктів інфраструктури.

Незважаючи на значні спроби активізації інвестиційної діяльності в останні роки, питанням дослідження джерел інвестування української економіки приділяється недостатня увага. З одного боку, Україна отримує значні фінансові вливання для макроекономічної стабілізації економіки, а з іншого – в Україні лишаються незадіяними значні ресурси та механізми, які становлять значний внутрішній інвестиційний потенціал.

Відповідно до економічних теорій та практики, частка промислового виробництва у ВВП має збільшуватись під час війни за рахунок задоволення військових потреб (н-д, як показав Дж. М. Кейнс та С. Кузнець). В Україні частка промислового виробництва у структурі ВВП зменшується, починаючи з 2022 року, тому існує потреба в розробці механізму пожвавлення інвестування промисловості. Крім того, в останні роки в умовах загроз порушення глобальних ланцюгів постачання розвинені країни все більше вживають заходів для інвестування переробної промисловості, посилення конкурентоспроможності, власного технологічного суверенітету. Наприклад, «Chips and Science Act» в США, «Industrial Accelerator Act» та «European Chips Act» в ЄС, проєкт Rapidus щодо створення 2nm чіпів в Японії, спеціальний акт захисту та розвитку high-tech індустрії в Південній Кореї, «Semiconductor Mission» в Індії, «Integrated Circuit Investment Industry Fund» в Китаї [33, с.6,13,20]. В межах цих проєктів виділяються десятки мільярдів дол. США на інвестування у дослідження і виробництво напівпровідників, навчання та розвиток персоналу, економічні стимули, створення міжнародних партнерств.

В поточних соціально-економічних та політичних умовах в Україні закон про проєкти із значними інвестиціями буде стимулювати вкладення в сектори із абсолютними конкурентними перевагами, наприклад, сільське господарство, видобування, банківський сектор. На нашу думку, доцільно не тільки сприяти покращенню умов інвестиційного середовища, але й активізації інвестиційного процесу в переробних та технологічних секторах через активніше використання внутрішнього інвестиційного потенціалу. Інвестиційний процес запускається через фінансові інститути (зокрема, банки) чи фінансові ринки (фондові біржі). Власний фондовий ринок є слаборозвинений, а вихід на міжнародні фондові біржі значно ускладнений через високі військові ризики, вартість та поточні обмеження НБУ. Необхідно уможливити фінансування створення середньо- та високотехнологічних економічних кластерів.

З часів набуття незалежності в Україні було три піки економічного розвитку, коли ВВП максимально наближався до позначки у 200 млрд дол.

США: 2008, 2013 та 2021 роки (рис.1). Кожен з цих періодів завершувався падінням внаслідок війни чи глобальних факторів. Крім зовнішніх факторів варто звернути увагу на ще одну спільну тенденцію цих криз – збільшення негативного сальдо торгівлі перед моментом кризи, виправлення даного показника в наступні пару років після кризи та подальше погіршення до моменту наступної кризи (рис. 2).

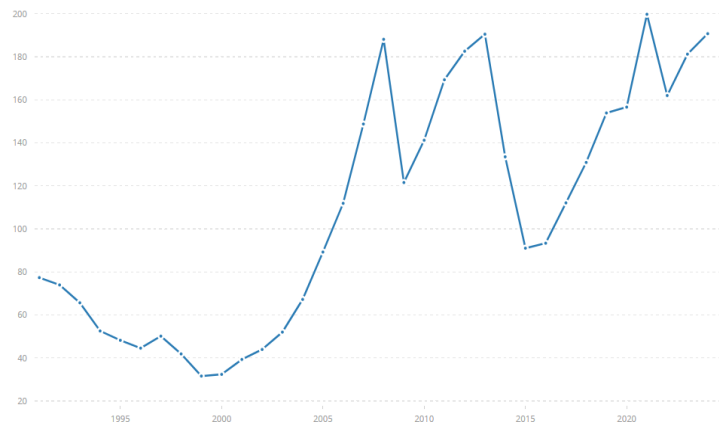

Рис. 1. Динаміка ВВП, млрд USD

Джерело: сформовано на основі [35]

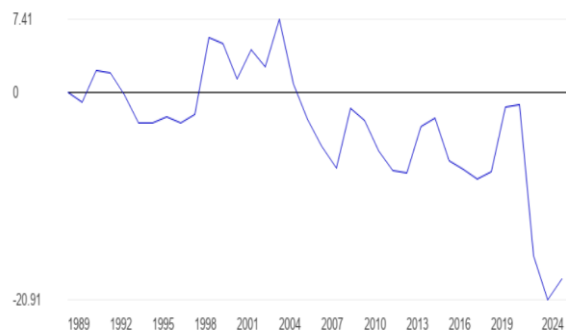

Рис. 2. Баланс торгівлі товарами та послугами, % до ВВП

Джерело: сформовано на основі [34]

В період криз відбувається девальвація гривні, падіння здатності населення купувати імпортні споживчі товари та можливостей бізнесу інвестувати в купівлю іноземних інвестиційних товарів. Це сприяє зменшенню імпорту і стабілізації балансу поточних торгових операцій, бо експорт значно

не зменшується. Якщо побудувати просту економічну модель, в якій частка споживчих витрат та схильності до споживання є сталими і становлять відповідно 60% та 50%, то за ВВП в 200 млрд дол. США, споживчі витрати складуть 120 млрд дол. США, а імпорт 60 млрд. дол. США. Фактичний експорт товарів та послуг у 2025 році склав 51 млрд дол. США. Виникаючий дефіцит може бути перекритий запозиченнями та трансфертами трудових мігрантів. Але при подальшому зростанні ВВП понад 200 млрд. дол. США сировинного експорту буде не вистачати для покриття дефіциту сальдо поточних операцій, що означає повторення кризи девальвації, але з більш частими та менш глибокими коригуваннями обмінного курсу. Це означає, що зростання ВВП буде постійно стримуватись розміром нашого сировинного експорту. Для виходу з цього кола необхідний перехід до експорту продукції переробних галузей промисловості із вищою доданою вартістю.

Для реновації індустріального експорту можуть бути застосовані механізми відновлення індустріального ядра (стадія Туреччини), максимальної диверсифікації лінійки виробленої промислової продукції (стадія Польщі) та використання інновацій (стадія Південної Кореї). Відправною точкою для відновлення індустріального ядра можуть стати внутрішні незадіяні інвестиційні ресурси та механізми.

Дослідники інвестиційного потенціалу України найчастіше згадують унікальні стратегічні активи у вигляді мінеральної сировини (уран, титан, графіт, літій), як майбутня основа відповідних вертикально-інтегрованих кластерів, значний транзитний потенціал в рамках Транскаспійського міжнародного транспортного маршруту та Балто-Чорноморського транспортного коридору, людський капітал у вигляді значної кількості досвідчених інженерів із програмного/апаратного забезпечення. Проте глибший аналіз інвестиційного потенціалу України дозволяє виявити значні внутрішні джерела для активізації інвестування у технологічний розвиток, які можуть стати елементами ефективного інвестиційного механізму:

1. Створення національного фонду інвестування у технологічний розвиток

2. Наповнення фонду через:

- a. поступове запровадження експортних мит на сировинний експорт
- b. поступове зменшення відшкодування ПДВ експортерам сировинних товарів
- c. поступове введення прогресивної ставки оподаткування доходів та підвищення податків на високо-маржинальний бізнес
- d. легалізацію та амністування тіньових доходів через законодавчі гарантії для некримінального тіньового капіталу.

3. Використання фонду через:

- a. кредитування інноваційної діяльності за мінімальною відсотковою ставкою через рефінансування НБУ вкладень банків в промислову іпотеку та інфраструктурні облігації
- b. розвиток STEM та профтехосвіти, фінансування науково-дослідних робіт
- c. інвестування енергетичного сектору, транспортної інфраструктури, ВПК, розробок та виробництва напівпровідників, створення кластерів з переробки титанової, уранової, літієвої, графітової сировини, біотехнологій (біопаливо, рослинні білки, лецитини, ізоляти, біодобавки)

4. Активізація дії трансмісійного механізму монетарної політики через ширше залучення на строкові депозити коштів, які знаходяться на поточних рахунках та переказних депозитах населення та приватного сектору, а також іммобілізованих коштів комерційних банків у вигляді депозитних сертифікатів НБУ (до 20 млрд дол. США на кінець 2025 року), які можуть бути спрямовані на кредитування економіки, а не на емісію ліквідності банківського сектору

5. Контроль за співвідношенням рівня інфляції та девальвації національної валюти з метою підтримки експортерів

6. Доступ до об'ємного преміального ринку збуту в ЄС (наприклад, для продукції ВПК) та активне використання ефектів «діагональної

кумуляції» та «зміщення торгівлі». Наприклад, нові можливості відкриваються для української фармацевтики, АПК, ІТ, автомобільного кластера, завдяки підписаній 27 січня 2026 року угоді про вільну торгівлю між Індією та ЄС. Значні можливості для українського експорту з'являються внаслідок активізації торгівельних війн між найбільшими учасниками світової торгівлі

7. Поступове збільшення частки та ролі локалізації під час ухвалення рішень про державні закупівлі, поєднання ліцензійного виробництва із державним замовленням
8. Створення незалежної неурядової організації, яка буде фінансуватись з благодійних пожертв корпоративного сектору на паритетних засадах і буде складатись із провідних науковців від економічних університетів України, яка буде виступати головним «діагностом» української економіки та надавати виключно факти та аналіз, щоб зробити його максимально неупередженим для представників різних політичних таборів, об'єктивно інформувати виборців та стане «золотим стандартом» економічного аналізу

Використання механізму Initial Coin Offering (ICO) як джерела краудфандингу, який полягає в емісії криптовалют під конкретні проєкти із українського виробництва товарів і послуг із пільговою ставкою оподаткування. За деякими оцінками, українці інвестували в криптовалюту до 50 млрд дол. США. Це мають потенціал стати значним джерелом інвестування української економіки.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна відмітити, що цілком можливо забезпечити перехід від пасивного споживання міжнародних інвестицій до активного державного стимулювання високих технологій через перерозподіл ресурсів від сировинного сектору до інноваційного. На основі аналізу теоретичного підґрунтя варто зазначити, що, незважаючи на фундаментальність поняття інвестицій в економічній думці – це динамічна

категорія, що залежить від панівної економічної ситуації. Погляди на те, звідки беруться кошти для інвестицій, суттєво різняться в різних теоріях, що впливає на формування державної політики. В сучасних умовах інструментом подолання циклічних криз української економіки можна визначити інвестування в технологічні сектори та переробну промисловість та відхід від сировинної моделі. Для стимулювання таких процесів пропонується створити спеціальний державний фонд, наповнення якого має відбуватися за рахунок поступового скасування відшкодування ПДВ для експортерів сировини, прогресивного оподаткування доходів та податків високомаржинального бізнесу, амністії тіньових капіталів. До інструментів запуску оновленої інвестиційної моделі пропонуємо посилення вимог до локалізації під час публічних закупок, відновлення монетарної трансмісії, міжнародну інтеграцію через застосування «діагональної кумуляції», застосування інновацій в фандрайзингу через криптовалюти. Не менш важливими є інституційні зміни, наприклад, створення незалежної неурядової організації, яка займатиметься «діагностикою» стану економіки та виявленням точок росту.

В якості подальших досліджень з даної тематики відзначимо необхідність ґрунтовного вивчення мультиплікативних ефектів високотехнологічних галузей, аналізу стратегій розвитку високотехнологічних галузей в Україні та інших країнах світу та імплементації механізму інвестування серед підприємств бізнес-середовища України

Література

1. Васенко, В. (2018). Економічний націоналізм в політекономії Ф. Ліста та його актуальність для сучасної України. Вчені записки Університету «КРОК», №4(52), 7-21. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-7-21>
2. Верховна Рада України. (1991). Закон України "Про інвестиційну діяльність", № 47. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

3. Гаврилiна, А. (2024). Еволюцiя наукової думки у дослідженнi змiсту та сутностi iнвестицiй, як економiчної категорiї. *Сталий розвиток економiки*, (2(49)), 337-345. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-54>
4. Глушко, Т. (2014). Хрeматистика як "релiгiя грошей" та двi кризи сучасностi. с. 12-19. http://nbuv.gov.ua/UJRN/gums_2014_23_4
5. Грамотнєв, В. (2024). Iсторичнi витоки формування сучасних теоретичних концепцiй iноземного iнвестування. *Мiжнародна економiчна полiтика*, (40), 72-104. <https://doi.org/10.33111/iep.2024.40.03>
6. Державна служба статистики України. (2025). Капiтальнi iнвестицiї за видами економiчної дiяльностi. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kin/kin_rik/k_ed_10-21.xlsx
7. Золотих, I. (2013). Iсторiя економiчних вчень. Центр учбової лiтератури. Київ. 186 с.
8. Кабiнет Міністрiв України. (2024). Розпорядження «Про схвалення Стратегiї цифрового розвитку iнновацiйної дiяльностi України на перiод до 2030 року та затвердження операцiйного плану заходiв з її реалiзацiї у 2025-2027 роках», № 1351-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>
9. Козюк, В., & Родiонова, Л. (2015). Iсторiя економiки та економiчної думки. Тернопiль. 792 с.
10. Любохинець, Л. (2013). Iсторiя економiчних та полiтичних вчень. Центр учбової лiтератури. Київ. 294 с.
11. Пасемко, Г. (2020). Iсторiя економiки та економiчної думки. Харкiв. 243 с.
12. Пилипенко, Г. (2008). Iсторiя економiчних учень. Нацiональний гiрничий унiверситет. Днiпропетровськ. 222 с.
13. Полiщук, Є. (2015). *Iнституцiональнi аспекти у методологiї дослідження iнвестицiйного ринку*. Ефективна економiка. КНЕУ.

14. Соколова, О. (2012). *Інвестиційні теорії у світлі українських реалій*. Європейський вектор економічного розвитку, №2 (13), с. 449-454. <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/90.pdf>
15. Юхименко, П. (2019). Історія економіки та економічної думки. Білоцерківський навчально-науково-виробничий комплекс «Освіта». Біла Церква. 262 с.
16. Adair, P., & Nezhyvenko, O. (2025). Tuhan-Baranovsky's contributions to the history of economic thought. *Economy of Ukraine*, 68(5 (762)), 72-84. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.05.072>
17. Aghion, P., & Festré, A. (2017). Schumpeterian growth theory, Schumpeter, and growth policy design. *Journal of Evolutionary Economics*, 27(1), 25-42. <https://doi.org/10.1007/s00191-016-0465-5>
18. Bastiat, F. (2007). The Bastiat collection. Ludwig von Mises Institute. Auburn. https://cdn.mises.org/The%20Bastiat%20Collection_4.pdf
19. Bilgili, F. (2001). The Keynesian-Monetarist Debate on Business Cycles: A Case Study of The Great Depression. *Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences* , Vol. 17, pp. 54-71.
20. Boundi-Chraki, F., & Perrotini-Hernández, I. (2024). Revisiting the Classical Theory of Investment: An Empirical Assessment from the European Union. *Journal of Quantitative Economics*, 22(1), 63-89. <https://doi.org/10.1007/s40953-024-00385-y>
21. Čermáková, K., Procházka, P., Kureková, L., & Rotschedl, J. (2020). Do Institutions Influence Economic Growth? *Prague Economic Papers*, 29(6), 672-687. <https://doi.org/10.18267/j.pep.749>
22. Chodorow-Reich, G. (2025). The Neoclassical Theory of Firm Investment and Taxes: A Reassessment. National Bureau of Economic Research. <https://www.nber.org/papers/w33922>
23. Eltis, W. A. (1975). *Francois Quesnay: a reinterpretation*. Oxford Economic Papers, vol. 27, no. 2, pp.167-200

24. Goodfriend, M. (1997). *The New Neoclassical Synthesis and the Role of Monetary Policy*. National Bureau of Economic Research.
25. Kuznets, S. (1942). *Uses of National Income in Peace and War*. National Bureau of Economic Research. <https://www.nber.org/system/files/chapters/c9339/c9339.pdf>
26. Kuznets, S. (1961). *Capital in the American Economy: Its Formation and Financing*. National Bureau of Economic Research.
27. Lefevre, A. (2017). *Behavioural economics and financial consumer protection Behavioural economics and financial consumer protection*. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions No. 42. <https://doi.org/10.1787/0c8685b2-en>
28. Maltus, T. (1836). *Principles of Political Economy*. Liberty Fund. London. https://oll-resources.s3.us-east-2.amazonaws.com/oll3/store/titles/2188/Malthus_1462_EBk_v6.0.pdf
29. Obińska-Wajda, E. (2016). The New Institutional Economics-Main Theories. *E-Finanse*, 12(1), 78-85. <https://doi.org/10.1515/fiqf-2016-0138>
30. Oxford Latin Dictionary. (1968). Oxford University Press. c. 855, 2049. <https://ia801901.us.archive.org/35/items/aa.-vv.-oxford-latin-dictionary-1968/AA.VV.%20-%20Oxford%20Latin%20Dictionary%20%5B1968%5D.pdf>
31. Parmakli, D. M., Filyppova, S. V., & Dobryanska, N. A. (2018). *History of economic thought* (Берція 1). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.2600825>
32. Smith, A. (1902). *The Wealth of Nations*. P. F. Collier & Son. New York. <https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf>
33. Sutter, K. M., Blevins, E. G., & Kwon, Y. W. (2023). *Semiconductors and the CHIPS Act: The Global Context*. <https://www.congress.gov/crs-product/R47558>
34. The global economy (2026). Ukraine: Trade balance, percent of GDP. https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/Trade_balance/
35. World Bank (2026). National Accounts data. GDP (current US\$) – Ukraine. <https://data.worldbank.org/indicator>

36. Zarembka, P. (2023). A capital question: How did Marx identify accumulation of capital? *Research Outreach*. DOI: 10.32907/RO-138-5380928108

References

1. Vasenko, V. (2018), “ Economic nationalism in F. List's political economy and its relevance for modern Ukraine ”, *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, vol. 4(52), pp. 7-21. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-7-21>
2. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On investment activity”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (Accessed 15 March 2026).
3. Havrylina, A. (2024), “ The evolution of scientific thought in the study of the content and essence of investment as an economic category ”, *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol. (2(49)), pp. 337-345. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-54>
4. Hlushko, T. (2014), “ Chrematistics as the “religion of money” and two crises of modernity ”, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gums_2014_23_4 (Accessed 15 March 2026).
5. Hramotniev, V. (2024), “ Historical origins of the formation of modern theoretical concepts of foreign investment ”, *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, vol. (40), pp. 72-104. <https://doi.org/10.33111/iep.2024.40.03>
6. State Statistics Service of Ukraine (2025), “Capital investments by type of economic activity”, available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kin/kin_rik/k_ed_10-21.xlsx (Accessed 15 March 2026).
7. Zolotych, I. (2013), *Istoriia ekonomichnykh vchen'* [History of economic thought], Tsentru uchbovoi literatury. Kyiv, Ukraine.
8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution “On approval of the Strategy for Digital Development of Innovation Activity of Ukraine until 2030 and the operational action plan for its implementation in 2025–2027”, available at:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text> (Accessed 15 March 2026).

9. Koziuk, V., & Rodionova, L. (2015), *Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky* [History of economics and economic thought], Ternopil', Ukraine.

10. Liubokhynets', L. (2013), *Istoriia ekonomichnykh ta politychnykh vchen'* [History of economic and political thought], Tsentr uchbovoi literatury. Kyiv, Ukraine.

11. Pasemko, H. (2020), *Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky* [History of economics and economic thought], Kharkiv, Ukraine.

12. Pylypenko, H. (2008), *Istoriia ekonomichnykh uchen* [History of economic thought], Dnipropetrovs'k, Ukraine

13. Polischuk, Ye. (2015), *Instytutsional'ni aspekty u metodolohii doslidzhennia investytsijnoho rynku* [Institutional aspects in the methodology of investment market research], KNEU, Ukraine.

14. Sokolova, O. (2012), “ Investment theories in the light of Ukrainian realities ”, *Yevropejs'kyj vektor ekonomichnoho rozvytku*, vol. 2 (13), pp. 449-454, available at: <https://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/90.pdf> (Accessed 15 March 2026).

15. Yukhymenko, P. (2019), *Istoriia ekonomiky ta ekonomichnoi dumky* [History of economics and economic thought], Osvita, Bila Tserkva, Ukraine.

16. Adair, P., & Nezhyvenko, O. (2025), “Tuhan-Baranovsky's contributions to the history of economic thought”, *Economy of Ukraine*, vol. 68(5 (762)), pp. 72-84. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.05.072>

17. Aghion, P., & Festré, A. (2017), “ Schumpeterian growth theory, Schumpeter, and growth policy design ”, *Journal of Evolutionary Economics*, vol. 27(1), pp. 25-42. <https://doi.org/10.1007/s00191-016-0465-5>

18. Bastiat, F. (2007), “ The Bastiat collection ”, Ludwig von Mises Institute, available at: https://cdn.mises.org/The%20Bastiat%20Collection_4.pdf (Accessed 15 March 2026).

19. Bilgili, F. (2001), “ The Keynesian-Monetarist Debate on Business Cycles: A Case Study of The Great Depression ”, *Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences* , Vol. 17, pp. 54-71.
20. Boundi-Chraki, F., & Perrotini-Hernández, I. (2024), “”, *Revisiting the Classical Theory of Investment: An Empirical Assessment from the European Union. Journal of Quantitative Economics*, vol. 22(1), pp. 63-89. <https://doi.org/10.1007/s40953-024-00385-y>
21. Čermáková, K., Procházka, P., Kureková, L., & Rotschedl, J. (2020), “ Do Institutions Influence Economic Growth?”, *Prague Economic Papers*, vol. 29(6), pp. 672-687. <https://doi.org/10.18267/j.pep.749>
22. Chodorow-Reich, G. (2025), “ The Neoclassical Theory of Firm Investment and Taxes: A Reassessment ”, *National Bureau of Economic Research*, available at: <https://www.nber.org/papers/w33922> (Accessed 15 March 2026).
23. Eltis, W. A. (1975), “Francois Quesnay: a reprint”, *interpretation. Oxford Economic Papers*, vol. 27, no. 2, pp.167-200
24. Goodfriend, M. (1997), “ The New Neoclassical Synthesis and the Role of Monetary Policy ”, *National Bureau of Economic Research*.
25. Kuznets, S. (1942), “ Uses of National Income in Peace and War ”, *National Bureau of Economic Research*, available at: <https://www.nber.org/system/files/chapters/c9339/c9339.pdf> (Accessed 15 March 2026).
26. Kuznets, S. (1961), “ Capital in the American Economy: Its Formation and Financing ”, *National Bureau of Economic Research*.
27. Lefevre, A. (2017), “ Behavioural economics and financial consumer protection Behavioural economics and financial consumer protection ”, *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, vol. 42. <https://doi.org/10.1787/0c8685b2-en>
28. Maltus, T. (1836), “ Principles of Political Economy ”, *Liberty Fund*, London, available at: <https://oll-resources.s3.us-east->

2.amazonaws.com/oll3/store/titles/2188/Malthus_1462_EBk_v6.0.pdf (Accessed 15 March 2026).

29. Obińska-Wajda, E. (2016), “ The New Institutional Economics-Main Theories ”, E-Finance, vol. 12(1), 78-85. <https://doi.org/10.1515/fiqf-2016-0138>

30. Oxford University Press (1968), “ Oxford Latin Dictionary ”, available at: <https://ia801901.us.archive.org/35/items/aa.-vv.-oxford-latin-dictionary-1968/AA.VV.%20-%20Oxford%20Latin%20Dictionary%20%5B1968%5D.pdf> (Accessed 15 March 2026).

31. Parmakli, D. M., Filyppova, S. V., & Dobryanska, N. A. (2018), “History of economic thought”, Zenodo. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.2600825>

32. Smith, A. (1902), The Wealth of Nations. P. F. Collier & Son, New York, available at: <https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf> (Accessed 15 March 2026).

33. Sutter, K. M., Blevins, E. G., & Kwon, Y. W. (2023), “Semiconductors and the CHIPS Act: The Global Context”, available at: <https://www.congress.gov/crs-product/R47558> (Accessed 15 March 2026).

34. The global economy (2026), “Ukraine: Trade balance, percent of GDP”, available at: https://www.theglobaleconomy.com/Ukraine/Trade_balance/ (Accessed 15 March 2026).

35. World Bank (2026), “ National Accounts data. GDP (current US\$) – Ukraine ”, available at: <https://data.worldbank.org/indicator> (Accessed 15 March 2026).

36. Zarembka, P. (2023), “A capital question: How did Marx identify accumulation of capital?”, Research Outreach. DOI: 10.32907/RO-138-5380928108

Отримано редакцією журналу / Received: 23.03.26

Прорецензовано / Revised: 03.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26